

Mokslinio gyvenimo kronika

TARPTAUTINĖ KONFERENCIJA „JONO PUZINO SKAITYMAI“

Pagerbiant modernios lietuvių archeologijos pradininko prof. dr. Jono Puzino atminimą, Vilniaus universiteto Archeologijos katedra surengė tarptautinę konferenciją „Jono Puzino skaitymai“ baltų geležies amžiaus senienų chronologijos problemoms aptarti. Vilniaus universitete 1996 metų spalio 15–18 dienomis vykusioje konferencijoje dalyvavo archeologai iš Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Kėdainių, svečiai iš Varšuvos ir Balstogės.

„Jono Puzino skaitymus“ atidarė Vilniaus universiteto Archeologijos katedros vedėjas prof. habil. dr. M. Michelbertas, kalbėjo Lietuvos archeologijos draugijos pirmininkas dr. A. Kuncevičius. Plenariniame posėdyje prof. dr. M. Michelbertas perskaitė pranešimą apžvelgianti J. Puzino mokslinę ir pedagoginę veiklą.

Toliau darbas tesėsi sekcijose „Baltų geležies amžiaus senienų chronologija“ (pirmininkavo prof. habil. dr. M. Michelbertas, dr. A. Merkevičius) ir „XIV–XV a. keramikos tyrinėjimo problemos“ (pirmininkavo doc. dr. A. Luchtanas, dr. A. Kuncevičius).

Baltų geležies amžiaus senienų chronologijos problema nagrinėjo septyni pranešėjai. Daugiausia dėmesio buvo skirta senajam ir viduriniajam geležies amžiui, nes pastarųjų metų tyrinėjimai suteikė naujų duomenų šių laikotarpių chronologijai patikslinti. Prof. habil. dr. M. Michelbertas savo pranešime aptarė senojo geležies amžiaus ietigalių su užbarzdomis radinius Lietuvoje, jų chronologijos problemas. Doc. dr. E. Jovaiša rekonstravo senojo geležies amžiaus visuomeninę struktūrą pagal Dauglaukio kapinyno medžiagą. Romėniškojo laikotarpio periodizacijos problemas Nemuno žemumio srityje (Aukštakiemio kapinyno pavyzdžiu) nagrinėjo doc. habil. dr. W. Nowakowski. R. Banytė pateikė pagrindinių duomenų apie Baitų kapinyną. Jotvingių kapinyno (Bogačevo kultūra, Paprotki Kolonii 1) kapų su ginklais chronologiją aptarė mgr. M. Karczewski. Ginklų temą tęsė dr. V. Kazakevičius, analizavęs „E“ tipo ietigalių ornamentuotomis įmovomis kilmės ir chronologijos klausimus. A. Astrauskas ir dr. V. Šimėnas pateikė duomenų apie Lietuvoje mažai nagrinėtus radinius – perpetes, jų chronologiją, paplitimą, nešioseną.

Tyrinėjant viduramžių paminklus surenkama daug ke-

ramikos, kuri dažnai naudojama nustatant kultūrinių sluoksnių datavimą, prekybinius, kultūrinius ryšius, tačiau išsamių darbų apie viduramžių keramiką kol kas neturime. Konferencijoje skaityta dešimt pranešimų apie XIV–XV a. keramiką. G. Vaitkevičiaus pranešime apie XIV–XV a. Vilniaus miesto keramiką išskirta „piliakalnio“ ir „miesto“ tipo keramika, analizuota molio masės, gamybos, išdegimo, puodų formų skirtumai ir raida. M. Bertašius pranešime apie ankstyviausią Kauno miesto keramiką nagrinėjo puodų formų, ornamentikos raidą, pateikė plačių analogijų. Kauno pilyje rasta keramikai buvo skirtas A. Žalnieriaus pranešimas. Prof. habil. dr. J. Kruppe nagrinėjo pagrindines vėlyvųjų viduramžių keramikos tyrinėjimų problemas Lenkijoje, aptarė pagrindines indų grupes, gamybos technologijų raidą, kultūrinę įtaką. A. Juknevičius analizavo keramiką, surastą tyrinėjant senąją Kėdainių gyvenvietę. Aptartos pagrindinės puodų formos, ornamentika, chronologija. Dr. G. Zabiela pateikė duomenų apie Lietuvos vėlyvuosiuose piliakalniuose aptinkamą keramiką. J. Poškienės pranešime apžvelgti kai kurie Senųjų Trakų, Vilniaus radiniai, iliustruojantys stalo indų atsiradimą XIV a. Lietuvoje. S. Sarcevičius pristatė keramikos kompleksą, surastą Vilniuje, Subačiaus gatvėje. Konferencijoje buvo iškelta viduramžių keramikos inventorinio problema. G. Abaravičius supažindino su Vilniaus Žemutinėje pilyje sukurta kompiuterine keramikos inventorinio programa. T. Poška ir R. Žukovskis – supažindino su Vilniaus Paminklų restauravimo institute naudojamomis statistinėmis keramikos inventorinio lentelėmis.

G. Gendreno pranešimas buvo perskaitytas archeologinių tyrinėjimų vietoje (Šv. Mykolo gatvėje): konferencijos dalyviai supažindinti su išlikusiomis *in situ* XIV a. puodų ir koklių deginimo krosnimis ir dirbtuvės teritorijoje surinktais amatininko gaminiiais.

Konferencijos dalyviai apsilankė J. Puzino tėviškėje ir pagerbdami jo atminimą, pasodino ažuoliuką.

Konferencija baigėsi vakarone, kurioje aptarti konferencijos rezultatai, bendradarbiavimo perspektyvos.

Algimantas Merkevičius

Justina Poškienė

ARCHEOLOGIJOS KATEDROS MOKSLINĖS ORGANIZACINĖS VEIKLOS APŽVALGA (1990–1997 METAI)

1990 m. Vilniaus universitete atkūrus Archeologijos ir etnologijos katedrą (nuo 1993 m. – Archeologijos katedra), gerokai išsiplėtė katedros mokslininkų ryšiai. Atsirado galimybė dalyvauti tarptautinėse archeologų konferencijose, simpoziumuose, kongresuose, patiems organizuoti respublikines ir tarptautines konferencijas. Šioje apžvalgoje atsispindi Archeologijos katedros organizuoti iškilnesni renginiai, katedros darbuotojų dalyvavimas įvairių konferencijų darbe, stažuotės ir paskaitytos užsienio šalyse, užsienio mokslininkų stažuotės ir apsilankymai Archeologijos katedroje.

1990 metai

Konferencijos

1990 m. gruodžio 6 dieną Krokuvoje (Lenkija) vykusiam III tarptautiniame simpoziume „Reliatyvosios ir absoliučios chronologijos problemos nuo Lateno iki ankstyvųjų viduramžių“ prof. M. Michelbertas skaitė pranešimą „Dunojaus sričių ir Lietuvos ryšiai romėniškojo ir Didžiojo tautų kraustymosi laikotarpiu“.

1991 metai

Konferencijos

1991 m. gegužės mėn. Vilniuje vykusiam VII Pasaulinio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziume pranešimus skaitė prof. M. Michelbertas – „Lietuvos gyventojų prekybiniai ryšiai su Romos imperija naujausių tyrinėjimų šviesoje“ ir dr. A. Luchtanas – „Kernavė“.

1991 m. rugsėjo 25–28 dienomis Palangoje vykusioje tarptautinėje konferencijoje „Vakarų baltai: etnogenezė ir etninė istorija“ pranešimą skaitė dr. A. Luchtanas – „Vakarų baltų įtaka brūkšniuotosios keramikos kultūrai“.

1991 m. lapkričio 19 dieną Vienos (Austrija) universiteto Proistorės instituto organizuotoje konferencijoje „Ankstyvojo istorinio laikotarpio išsivystymo pagrindinės problemos. Laidojimo papročiai“ prof. M. Michelbertas skaitė pranešimą „Romėniškos monetos Lietuvos kapinyuose“.

1991 m. kovo 5 dieną VU Archeologijos ir etnologijos katedra drauge su Lietuvos archeologijos draugija surengė pirmąją konferenciją 1990 m. vasaros archeologinių bei etnografinių ekspedicijų rezultatams aptarti. Perskaityti septyni pranešimai. Keturi iš jų – archeologine tematika: dr. A. Luchtano – „Kernavės ekspedicija“; prof. M. Michelberto – „Paragaudžio pilkapyno tyrinėjimai“; V kurso studentų Z. Baubonio, G. Puodžiūno ir A. Kuzmicko – „Archeologinių tyrinėjimų metodika Anglijoje“; III kurso studentės I. Merkytės – „Archeologinių tyrinėjimų metodika, Danijoje“.

1992 metai

Konferencijos

1992 m. kovo 12 dieną VU Archeologijos ir etnologijos katedra bei Lietuvos archeologijos draugija surengė antrąją konferenciją, kurioje buvo aptartos 1991 metų VU bei kitų įstaigų organizuotos vasaros archeologinės ir etnografinės ekspedicijos. Archeologinių tyrinėjimų rezultatai apibendrinti septyniuose pranešimuose: prof. M. Michelberto – „Paragaudžio pilkapynas“; dr. A. Luchtano – „Archeologiniai tyrinėjimai Kernavėje 1991 metais“; dėst. A. Merkevičiaus – „Archeologiniai tyrinėjimai Stanaičiuose 1991 metais; moksl. bendr. A. Astrausko – „Marvelės kapinyno tyrinėjimai“; III kurso studento E. Šatavičiaus – „Pasiėnių I ankstyvojo mezolito stovyklavietės tyrinėjimų 1991 metais rezultatai“; IV kurso studento T. Ostrausko – „Šaltaliūnės akmens amžiaus stovyklavietės tyrinėjimai 1990–1991 metais“; V kurso studento D. Brazaičio – „Papiškių (Vilniaus raj.) durpyno gyvenvietės tyrinėjimai“. Keturis pranešimus skaitė Universiteto etnografai (asist. V. Čiubrinskas, III–IV kursų studentai).

1993 metai

Konferencijos

1993 m. rugsėjo 3–9 dienomis Ničiopinge (Švedija) vyko tarptautinė konferencija „Castella Maris Baltici II“. Joje dr. A. Luchtanas skaitė pranešimą „Kernavės miesto ir pilių raida XII–XIV a.“. Dr. A. Luchtanas taip pat dalyvavo 1993 m. lapkričio 24–26 dienomis Varšuvos archeologijos muziejaus organizuotame seminare

„Drauge ar atskirai“ ir perskaitė pranešimą „Brūkšniuotosios keramikos kultūros gyventojų laidosena“.

1993 m. kovo 31 dieną įvyko trečioji Vilniaus universiteto Archeologijos ir etnologijos katedros bei Lietuvos archeologijos draugijos suorganizuota mokslinė konferencija „Baltų archeologija ir etnologija. Naujausių tyrimų rezultatai“. Buvo perskaityti aštuoni pranešimai, kuriuose apžvelgti 1992 metų Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto archeologinių ir etnologinių ekspedicijų rezultatai. Archeologų pranešimai supažindino su naujaisiais radiniais iš prof. M. Michelberto tyrineto Paragaudžio (Šilalės raj.) pilkapyno, dr. A. Luchtano tyrinėjamo „Aukuro kalno“ piliakalnio Kernavėje (Širvintų raj.), A. Astrausko tyrinėjamo Marvelės kapinyno (Kaunas). Pranešimą perskaitė ir studentas T. Ostrauskas, dalyvavęs A. Girininko vadovaujamoose (Švenčionių raj.) akmens amžiaus stovyklos tyrinėjimuose.

Konferencijos pranešimų tezės buvo išspausdintos atskiru leidiniu (*Baltų archeologija ir etnologija*: Naujausių tyrimų rezultatai. Konferencijos tezės. Vilnius, 1994).

Išvykos

1993 m. gegužės 3–12 dienomis Archeologijos ir etnologijos katedros vedėjas prof. M. Michelbertas buvo išvykęs į Lenkiją, Krokuvos Jogailos universiteto Archeologijos institutą, kur tartasi dėl tolesnio mokslinio bendradarbiavimo tema „Romėniškojo laikotarpio chronologija. Kultūriniai Lietuvos ir Lenkijos žemių ryšiai pirmaisiais m. e. amžiais“. Studentams ir instituto dėstytojams skaityta paskaita „Romėniškasis laikotarpis Lietuvoje“.

Parodos

1993 m. kovo 24–gegužės 24 dienomis Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejuje veikė Marvelės kapinyno tyrinėjimų (vadovas – A. Astrauskas) paroda „Marvelės kapinyno radiniai“. Buvo išleistas bukletas.

1994 metai

Konferencijos

1994 m. rugsėjo 20–23 dienomis Minske (Baltarusija) vykusioje tarptautinėje konferencijoje „Rytų Europos etnokosmologija. Baltiškasis pasaulio modelis“ dr. V. Šimėnas skaitė pranešimą „Rytų Lietuvos pilkapių kultūros atsiradimo klausimu“.

1994 m. rugsėjo 1–7 dienomis Vilniuje vykusioje tarptautinėje konferencijoje „Šiaurės Europos suindoeuropietinimas“, skirtoje garsios archeologės Marijos Gimbutienės atminimui, dr. A. Merkevičius skaitė pranešimą „Vakarų ir rytų baltų laidojimo paminklai žalvario ir ankstyvajame geležies amžiuje“.

1994 m. spalio 23–24 dienomis Taline (Estija) Europos Bendrijos surengtame seminare „Restauravimo centrų steigimas Baltijos valstybėse“ pranešimą tema „Lietuvos paminklosauga“ skaitė dr. A. Kuncevičius.

1994 m. lapkričio 7–9 dienomis Liubline (Lenkija) vykusioje konferencijoje „Vidurio ir Šiaurės Europos tautų dvasingumas. Mirusiųjų kultas“ dr. V. Šimėnas skaitė pranešimą „Laidojimo papročiai Nemuno žemupyje: nauji atradimai“.

1994 m. kovo 30 dieną Vilniaus universiteto Archeologijos katedra ir Lietuvos archeologijos draugija pirmą kartą organizavo Lietuvos aukštųjų mokyklų archeologų konferenciją 1993 metų vasaros ekspedicijų rezultatams aptarti. Ją įžanginiu žodžiu pradėjo VU Istorijos fakulteto dekanas doc. A. Bumblauskas ir Archeologijos katedros vedėjas prof. M. Michelbertas, buvo perskaityti devyni pranešimai: doktoranto T. Ostrausko (Vilniaus universitetas) – „Šaltaliūnės akmens amžiaus gyvenvietės tyrinėjimai 1993 metais“; dr. A. Merkevičiaus (VU) – „Stanaičių kapinyno tyrinėjimai“; doc. dr. A. Luchtano (VU) – „Kernavės ekspedicijai – 15 metų“; A. Astrausko (VU) – „Pilkapiai Marvelėje“; M. Bertašius (Kauno PRPI) – „Žirgų kapai Marvelėje“; doc. dr. V. Žulkaus (Klaipėdos universitetas) – „Paalangos Birutės kalno senosios gyvenvietės tyrinėjimo rezultatai“; A. Malonaičio (Pedagoginis universitetas) – „Dauglaukio alkviatės tyrinėjimai“; A. Asadausko (Vilniaus pedagoginis universitetas) – „Viduriniojo geležies amžiaus paminklų paieškos Dauglaukio apylinkėse“ prof. M. Michelberto (VU) – „Paalksnių kapinynas“. Konferencijos pranešimai buvo išleisti atskiru leidiniu (*Baltų archeologija*: Naujausių tyrimų rezultatai. Konferencijos medžiaga. Vilnius, 1994).

Buvo numatyta tokias konferencijas rengti kiekvienais metais vis kitoje Lietuvos aukštojoje mokykloje.

1994 m. balandžio 8 dieną Kaune įvyko Vilniaus universiteto Archeologijos katedros Marvelės archeologinės

1995 metai

Konferencijos

1995 m. rugsėjo 1–10 dienomis Marienburge (Lenkija) įvyko Baltijos jūros šalių pilių tyrinėtojų konferencija „Castella Maris Baltici III“. Joje dr. A. Kuncevičius skaitė pranešimą „Trakų viduramžių pylis: XIV a. įtvirtinimai ir miestas“, kuriame apibendrino turimą medžiagą apie šio miesto pilių ankstyvą raidą.

Dr. A. Kuncevičius dalyvavo 1995 m. spalio 9–12 dienomis Liubeke (Lenkija) vykusioje tarptautinėje konferencijoje „Lübecker Kolloquium“, kur perskaitė pranešimą „Vilniaus miesto archeologiniai tyrinėjimai“.

1995 m. balandžio 13–14 dienomis Kaune įvyko antroji Marvelės ekspedicijos organizuota mokslinė konferencija. Joje aptarti Vidurio Lietuvos gyventojų etnokultūriniai ryšiai su kaimyninėmis gentimis. Buvo perskaityta 12 pranešimų: prof. W. Nowakowski (Varšuvos universitetas) – „Romėnai-barbarai-tarpininkai. Kontaktų tarp vidurio Lietuvos ir Romos imperijos ankstyvajame romėniškajame laikotarpyje problema“; A. Astrauskas (VU) – „Vidurio Lietuvos plokštinių kapinynų kilmės ir raidos problemos“; dr. V. Šimėnas (VU) – „Etnokultūrinės įtakos vidurio Lietuvoje I m. e. tūkstantmetyje“; J. Ciglis (Rygos Istorijos muziejus) – „Centrinės Lietuvos kapinynų kultūros poveikis latgalių etnogenezei“; dr. R. Jankauskas, A. Barkus (VU) – „Marvelės senkapio tyrimų antropologinės problemos“; dr. V. Žulkus (Klaipėdos universitetas) – „Kaunas kelyje iš Vakarų į Rytus ankstyvaisiais viduramžiais“; dr. J. Genys (Mažosios Lietuvos muziejus) – „Prekybos keliai ankstyvaisiais viduramžiais. Lietuvos pajūris–Vidurio Lietuva“; M. Bertašius (VU) – „Kai kurie mirusiųjų deginimo papročio Vidurio Lietuvoje bruožai“; doc. A. Luchtanas, G. Vėlius (VU) – „Laidosena Lietuvoje XIII–XIV a.“; L. Daugnora (Lietuvos veterinarijos akademija) – „Marvelės kapinyno žirgų osteologiniai matavimai“. Konferencijoje skaitytų pranešimų pagrindu parengti straipsniai, publikuoti leidinyje *Vidurio Lietuvos archeologija. Etnokultūriniai ryšiai*. Vilnius, 1996.

1995 m. spalio 6–8 dienomis Marijampolėje vyko tarptautinė konferencija „Sūduvos proistorė ir istorija“, surengta vietos kraštotyros muziejaus iniciatyva. Organizatoriams talkino VU Archeologijos katedros dėst. dr. A. Merkevičius, ne vienerius metus vykdantis archeologinius tyrinėjimus šiame regione.

Konferencijoje pranešimus skaitė ir aktyviai dalyvavo diskusijose Lietuvos, Baltarusijos, Lenkijos

ekspedicijos suorganizuota mokslinė konferencija „Vidurio Lietuvos archeologija“. Joje pranešimus skaitė archeologai dr. A. Merkevičius („Etnokultūrinė situacija laidosenos duomenimis Vidurio Lietuvoje žalvario ir ankstyvajame geležies amžiuje“), A. Astrauskas („Laidojimo papročiai Marvelės kapinyne“), M. Bertašius („Marvelės degintiniai kapai“), R. Sidrys („Gintaro įkapės senajame ir viduriniajame geležies amžiuose“), dr. V. Šimėnas („Pajūrio, Nemuno žemupio ir Vidurio Lietuvos kapinynai pirmoje I a. e. tūkstantmečio pusėje“), habil. dr. V. Urbanavičius („Vidurio Lietuvos gyventojų papročių kaita IV–XIV a.“), A. Juknevičius („Senoji Kėdainių gyvenvietė“), antropologai R. Jankauskas ir A. Barkus („Marvelės senkapio I–VII m. e. a. antropologija“), paleosteologas L. Daugnora („Marvelės kapinyno žirgai“). Konferencijos pranešimai buvo publikuoti leidinyje *Vidurio Lietuvos archeologija*. Vilnius, 1994.

Svečiai

1994 m. balandžio 18–25 dienomis Vilniaus universiteto Archeologijos katedroje lankėsi Kylio (Vokietija) Ch. Albrechto universiteto Proistorės instituto direktorius prof. habil. dr. M. Müller-Wille, kuris skaitė paskaitas ir susipažino su kai kuria Lietuvos archeologine medžiaga.

Išvykos

1994 m. gegužės mėnesio pradžioje Varšuvos (Lenkija) Archeologijos muziejaus Baltų archeologijos skyriaus iniciatyva, talkinant VU Archeologijos katedrai, buvo organizuotas seminaras „Susitikimai su Lietuvos Archeologija“. Seminare Archeologijos katedros mokslininkai skaitė pranešimus įvairiais Lietuvos archeologijos klausimais (prof. M. Michelbertas – „I–II m. e. a. pilkapiai Paragaudyje (Žemaitija)“; doc. A. Luchtanas – „Apygyvendinimo raida Kernavėje nuo seniausių laikų iki XV a.“; A. Astrauskas – „Marvelės kapinyno tyrinėjimai“; dr. V. Šimėnas – „Didžiojo tautų kraustymosi laikotarpis Lietuvoje“), dalyvavo diskusijose.

Vokietijos Archeologijos instituto Römisch-Germanische Kommission (Frankfurtas prie Maino) kvietimu 1994 m. birželio 1–28 dienomis prof. M. Michelbertas dirbo šioje komisijoje. Komisijos bibliotekoje susipažinta su naujaisiais archeologine literatūra apie Europos romėniškąjį laikotarpį, apsilankyta pietvakarių Vokietijos archeologiniuose paminkluose, Frankfurto prie Maino, Kelno, Mainco, Tryro archeologiniuose muziejuose.

mokslininkai iš įvairių mokslo, mokymo ir kitų įstaigų. Buvo perskaitytas 21 pranešimas. Didesnė dalis pranešimų – archeologinėmis temomis: dr. A. Girininkas – „Neolitinė Nemuno kultūra – mezolitinė tradicijų ar neįstirtumo išdava“; dr. V. Juodagalvis – „Užnemunė akmens ir žalvario amžiuje“; dr. A. Merkevičius (VU) – „Akmens ir ankstyvojo metalų laikotarpio paminklai Sūduvoje“ ir „Stanaičių kapinyno tyrinėjimai“; I. Ivanauskas, A. Strazdas – „Nauji archeologiniai duomenys apie Sūduvos panemunę“; dr. V. Šimėnas (VU) – „Nadruviai – šiaurės vakariniai sūduvių kaimynai“; V. Daugudis – „Kumelionių paminklo tyrinėjimų reikšmė nagrinėjant Lietuvos piliakalnių gyventojų praeitį“ dr. G. Zabiela – „Užnemunės kultūrinė-etinė padėtis II tūkst. pradžioje“; dr. R. Jankauskas – „Senojo ir viduriniojo geležies amžiaus šiaurinio Sūduvos paribio antropologija (Marvelės senkapio duomenimis)“; E. Geiszor-Szymczak (Varšuva) – „Preliminarūs akmens amžiaus gyvenviečių tyrimų duomenys Baltstogės vaivadijos Lapių valsčiuje“; M. Hofman (Olštynas) – „Elko paežerių gyvenvietės I tūkst. pr. Kr.“, habil. dr. W. Nowakowski (Varšuva) – „Dviejų baltų genčių – galindų ir sūduvių – lokalizacijos problema“; A. Bitner-Wroblewska (Varšuva) – „Suvalkija tautų kraustymosi laikotarpiu: Sūduvių kultūros problema“; G. Iwanowska (Varšuva) – „Eglinės piliakalnio prie Punsko tyrinėjimai“; dr. A. Kviatkovskaja (Minskas) – „Jotvingių pilkapiai Baltarusijos teritorijoje“; dr. A. Medvedev (Minskas) – „Jotvingių atsiradimo Lietuvos ir Baltarusijos teritorijoje problema“.

Konferencijos pranešimų tezės buvo išspausdintos (*Sūduvos priešistorija ir istorija*. Marijampolė, 1995), o skaitytus pranešimus numatyta išleisti atskiru leidiniu.

Svečiai

1995 m. spalio 4–30 dienomis VU Archeologijos katedroje stažavosi Varšuvos universiteto Archeologijos instituto prof. habil. dr. W. Nowakowski. Stažuotės metu W. Nowakowski susipažino su Nacionalinio muziejaus, Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejaus ir Kernavės muziejaus archeologinėmis ekspozicijomis ir jų fonduose sukaupta archeologine medžiaga, Archeologijos katedros organizuotų mokslinių ekspedicijų (Žemaitijoje – Paalksnių pilkapiai, Kelmės raj.; Centrinėje Lietuvoje – Marvelės kapinynas, Kauno m.; Užnemunėje – Stanaičių senkapis, Vilkaviškio raj.; Rytų Lietuvoje – Kernavė, Širvintų raj.) archeologinių tyrinėjimų rezultatais. Prof. W. Nowakowski skaitė paskaitas

IF archeologijos specialybės studentams, Archeologijos katedros dėstytojams ir kitų Lietuvos archeologinių mokslo įstaigų darbuotojams.

Išvykos

1995 m. lapkričio 27 – gruodžio 8 dienomis Olštyno Varmijos ir Mozūrijos muziejuje dirbo dr. V. Šimėnas. Buvo susipažinta su muziejaus fondais, bibliotekoje esančia reta archeologine literatūra ir medžiaga apie šio regiono archeologinių tyrinėjimų istoriją.

1995 m. gruodžio 3–10 dienomis Kylio universiteto rektorato kvietimu šio universiteto Archeologijos institute lankėsi prof. M. Michelbertas. Instituto bibliotekoje jis susipažino su naujausia vokiečių archeologine literatūra apie romėnišką ir tautų kraustymosi laikotarpį. Susitarta dėl knygų mainų tarp Vilniaus universiteto Archeologijos katedros ir Kylio universiteto Archeologijos instituto. Šlezvigo krašto muziejuje ir Haitabu vikingų muziejuje susipažinta su archeologine medžiaga.

Parodos

1995 m. pabaigoje – 1996 m. pradžioje Kelmės krašto muziejuje veikė paroda, skirta Paalksnių pilkapių tyrinėjimams. Šią parodą organizavo Paalksnių archeologinės ekspedicijos vadovas, VU Archeologijos katedros vedėjas prof. M. Michelbertas ir Kelmės krašto muziejus. Buvo eksponuota archeologinių tyrinėjimų metu sukaupta medžiaga (brėžiniai, schemos, radinių piešiniai, nuotraukos, patys radiniai).

1996 metai

Konferencijos

1996 m. kovo mėn. 12–15 dienomis Minske (Baltarusija) vyko tarptautinė konferencija „Baltarusija bendraeuropinių ryšių sistemoje I m. e. tūkstantmetyje“. Konferencijoje dalyvavo ir pranešimus skaitė ir Archeologijos katedros dėstytojai: mokslo asist. A. Astrauskas („Pilkapiai vidurio Lietuvoje“), dr. V. Šimėnas („Šiaurės Rytų Lietuva I m. e. tūkstantmečio 2-oje pusėje“), doc. A. Luchtanas („V amžiaus karas Lietuvoje“).

1996 m. rugpjūčio 26–31 dienomis Novgorode (Rusija) vykusiame VI tarptautiniame slavų archeologijos

konferencijoje pranešimus skaitė doc. A. Luchtanas („Viduramžių miesto formavimasis Lietuvoje“) ir dr. V. Šimėnas („Lietuvos pajūris ankstyvaisiais viduramžiais“).

1996 m. rugsėjo 5–7 dienomis Supraslyje prie Baltstogės (Lenkija) vykusioje II tarptautinėje mokslinėje numizmatų konferencijoje „Muziejininkystės bei numizmatinių kolekcijų raida – seniau ir dabar – Baltarusijoje, Lietuvoje, Lenkijoje ir Ukrainoje“ prof. M. Michelbertas perskaitė pranešimą „Bizantijos monetos Lietuvos rinkiniuose“.

1996 m. rugsėjo 8–14 dienomis Italijoje, Forli mieste vyko XIII pasaulinis priešistorės ir proistorės mokslų kongresas, kurio darbe rengėsi dalyvauti trys Archeologijos katedros dėstytojai: A. Astrauskas, A. Merkevičius ir V. Šimėnas. Tačiau, nepalankiai susiklosčius aplinkybėms, į kongresą išvyko tik dr. V. Šimėnas. Jis skaitė pranešimą „Baltų genčių ir Dunojaus vidurupio kontaktai Didžiojo tautų kraustymosi laikotarpiu“, aktyviai dalyvavo diskusijoje ir pranešimų aptarimuose. A. Astrausko ir A. Merkevičiaus rengtų pranešimų tezės paskelbtos konferencijos leidinyje (A. Astrauskas. Santykiai tarp vakarų ir rytų baltų I m. e. tūkstantmetyje. In: *The sections of the XIII International Congress of Prehistoric and Protohistoric sciences*: Forli (Italia) 8–14 September 1996, Abstracts No 1, Forli, 1996, p. 402; A. Merkevičius. Baltų formavimasis. Op. cit. Abstracts No 2, p. 316–317).

1996 m. spalio 15–18 d. Archeologijos katedra organizavo tarptautinę konferenciją „Jono Puzino skaitymai“ (žr. atskirą A. Merkevičiaus ir J. Poškienės apžvalgą).

1996 m. spalio 18–20 d. Travemiundėje (Vokietija) Baltijos jūros Akademijos organizuotame seminare „Prūsai ir prūsų kraštas“ dr. V. Šimėnas skaitė pranešimą „Vakarų baltų ryšiai su Dunojaus vidurupio regionu ankstyvajame tautų kraustymosi laikotarpyje“.

1996 m. balandžio 15–19 dienomis Vilniuje bendrame Norvegijos ir Lietuvos archeologų seminare „Lietuvos ir Vakarų Norvegijos archeologija: šiandiena ir perspektyvos“, kurį organizavo Lietuvos istorijos institutas, buvo aptarti naujausi Norvegijos ir Lietuvos archeologų tyrimų rezultatai. Svečiai lankėsi Tra-

kuose ir Kernavėje, kur dr. A. Kuncevičius supažindino su pastarųjų metų Trakų archeologiniais tyrinėjimais, o doc. A. Luchtanas pravedė ekskursiją „Archeologiniai paminklai Kernavėje“.

Išvykos

1996 m. sausio – birželio mėn. dr. A. Merkevičius stažavosi Bufalo universitete (JAV).

1996 m. balandžio 30 – gegužės 11 dienomis dr. V. Šimėnas lankėsi Krokuvos Jogailos universitete (Lenkija), kur susipažino su turtinga archeologine biblioteka, muziejų fondais.

1996 m. rugpjūčio 21–30 dienomis prof. M. Michelbertas ir dr. A. Merkevičius buvo išvykęs į Turkiją, Selčiuko universiteto kvietimu. Buvo apsilankyta archeologinėse ekspedicijose Knidos ir Lagina vietovėse (pietvakarių Turkija), susipažinta su Turguto apylinkių antikos laikotarpio archeologiniais paminklais, turkų archeologinių tyrinėjimų metodika. Lankytasi Marmario, Bodrumo (buv. Halikarnaso) archeologijos muziejuose, Muglos muziejuje, susipažinta su Stambulo muziejais ir kitomis įžymybėmis. Aptartos bendradarbiavimo su Selčiuko universiteto archeologais galimybės.

Parodos

1996 m. gegužės mėn. 3 dieną Kaune, Vytauto Didžiojo karo muziejuje, atidaryta paroda, skirta Marvelės kapinyno tyrinėjimų (vadovas – A. Astrauskas) penkmečiui.

1997 metai

Konferencijos

1997 m. balandžio 11–16 dieną Palangoje vykusioje tarptautinėje konferencijoje „Baltai ir jų kaimynai Baltijos regione 400–800 metais. Rytų–Vakarų kontaktai“ prof. M. Michelbertas skaitė pranešimą „Prekyba ir kultūriniai ryšiai tarp Lietuvos ir Skandinavijos senajame geležies amžiuje“, dr. V. Šimėnas – „Vakarų baltai tautų kraustymosi periodu“.

1997 m. gegužės 25–28 dienomis prof. M. Michelbertas dalyvavo Kleinmachnove prie Berlyno (Vokietija) Brandenburgo krašto proistorės muziejaus surengtoje

konferencijoje „100 metų segių formoms pagal Oskarą Almgreną“, skaitė pranešimą „Romėniškojo laikotarpio segės Baltijos valstybėse“.

1997 m. rugpjūčio 22 dieną Vilniaus universitete surengtoje antroje baltų studijų Europoje konferencijoje „Vertybės ir normos besikeičiančioje visuomenėje“ dr. A. Merkevičius perskaitė pranešimą „Baltų formavimasis“.

1997 m. spalio 1–5 dieną Taline (Estija) vykusioje tarptautinėje konferencijoje „Castella Maris Baltici IV“ dalyvavo nuolatinis šių konferencijų organizacinio komiteto narys ir dalyvis dr. A. Kuncevičius. Jis skaitė pranešimą „Mūrinės pilys Lietuvoje“.

Stažuotės

1996 m. lapkričio – 1997 m. balandžio mėn. dr. A. Kuncevičius buvo išvykęs į Vokietiją, kur dirbo Bambergo Otto-Fridricho universitete, Viduramžių ir naujųjų laikų archeologijos katedroje. Stažuotės metu daugiausia laiko buvo skirta habilitaciniam darbui „Lietuvos viduramžių archeologija (XIII–XV a.)“ rašyti. Bambergo universiteto archeologijos specialybės studentams perskaitytas 10 paskaitų ciklas „Baltijos šalių archeologija“, kuris buvo įtrauktas į žiemos semestro laisvai pasirenkamų paskaitų planą. Dr. A. Kuncevičius susipažino su naujausia Vakarų Europos viduramžių archeologijos literatūra, aplankė keletą senųjų Vokietijos miestų ir muziejų: Dresdeną, Erfurtą, Freiburgą, Leipcigą, Mainą, Niurnbergą, Viurtburgą ir kt. Bambergo universiteto Viduramžių ir naujausių laikų archeologijos bei Archeologijos katedrų vadovams pakvietus, 1997 m. lapkričio–gruodžio mėn. dr. A. Kuncevičius archeologijos specialybės studentams ir doktorantams perskaitė dar vieną paskaitų ciklą apie Lietuvos viduramžių archeologinius tyrimus.

1997 m. rugsėjo 23 – spalio 14 dieną pagal Lietuvos MA ir Švediškosios literatūros, istorijos ir senienų akademijos mainų programą į Švediją buvo išvykęs dr. A. Merkevičius. Stokholmo universitete jis rinko duomenis kursui „Baltijos regiono archeologinės problemos“. Stokholmo universiteto bibliotekoje susipažinta su naujausia literatūra Skandinavijos archeologijos bei priešistorijos klausimais, aplankyti centrinės Švedijos (Upsalos bei Stokholmo apylinkių) archeologijos

paminklai. Nemažai padirbėta Valstybės istorijos ir kituose Stokholmo muziejuose.

Paskaitos

1997 m. kovo 5–9 dienomis vykusiame tarptautiniame seminare, kurį organizavo Kopenhagos universitetas (Danija), dr. V. Šimėnas skaitė paskaitą „Didysis tautų kraustymasis ir baltai“.

1997 m. lapkričio 10 dieną Aarhus universiteto (Danija) Archeologijos instituto vadovybės kvietimu dr. A. Merkevičius skaitė paskaitą „Rytų Baltijos regionas žalvario amžiuje“.

Sutartys

1997 m. sausio mėnesį buvo pasirašyta bendradarbiavimo sutartis tarp Vilniaus ir Bergeno (Norvegija) universitetų Archeologijos katedrų. Sutartyje numatyta keistis naujausia informacija apie archeologinius tyrimus Vakarų Europoje, Baltijos regione, sudaryti galimybes dalyvauti abiejų šalių lauko archeologiniuose tyrimuose (ir dėstytojams, ir studentams), rengti bendras publikacijas, keistis moksline literatūra. Bergeno universitetas įsipareigojo teikti pagalbą datuojant radinius ir atliekant radinių iš stiklo, metalų, organinių medžiagų analizę.

Svečiai

1997 m. gruodžio 8–11 dienomis VU Archeologijos katedroje lankėsi grupė Varšuvos universiteto Archeologijos instituto mokslininkų. Vizito tikslas – stiprinti bendradarbiavimą tarp VU Archeologijos katedros bei Varšuvos un-to Archeologijos instituto archeologų.

Viešnagės metu svečiai supažindino su naujausių archeologinių tyrimų šiaurės–rytų Lenkijoje rezultatais. Archeologijos specialybės studentams buvo perskaitytos septynios paskaitos (prof. habil. dr. R. Mazurrowskis – „Pamarių (Žucevo) kultūros gyventojų gintaro apdirbimo regionas Žulavuose III tūkst. pr. Kr. antroji pusė“; prof. habil. dr. W. Nowakowski – „Romėniškojo laikotarpio įtaka Mozūrų regione“; dr. A. Walus – „Ankstyvasis geležies amžius šiaurės–rytų Lenkijoje“; dr. W. Wróblewski – „Prūsai ankstyvaisiais viduramžiais“; prof. habil. dr. J. Kolendo – „Nemunas – antikiniuose šaltiniuose“, dr. K. Piaseckis – „Kraniologija“). Svečių garbei Archeologijos

katedroje buvo surengtas priėmimas, kuriame dalyvavo Lenkijos Respublikos ambasadorė Lietuvoje Eufemija Teichmann. Viešnagai baigiantis, E. Teichmann kvietimu VU Archeologijos katedros ir Varšuvos universiteto mokslininkai lankėsi Lenkijos Respublikos ambasadoje, kur buvo kalbama įvairiais archeologijos klausimais. Pokalbyje dalyvavo LR ambasadorės Lietuvoje patarėjas kultūros klausimais ir Lenkų instituto direktorius.

Archeologų dienos Marijampolėje

1997 sausio 28–29 dienomis Marijampolėje archeologų dienas surengė Vilniaus universiteto Archeologijos katedros mokslininkų grupė ir miesto kraštotyros muziejus.

VU Archeologijos katedros dėstytojai (prof. M. Michelbertas, doc. A. Luchtanas, dr. A. Merkevičius, dr. V. Šimėnas, mokslo asist. A. Astrauskas) ir doktorantai J. Poškienė, G. Vėlius Marijampolės miesto ir

rajono mokyklose skaitė paskaitas archeologijos temomis, kalbėjo apie šios srities specialistų rengimą universitete. Per archeologų dienas svečiai susitiko su miesto, rajono bei apskrities vadovais. Šios viešnagės tikslas buvo suaktyvinti bendradarbiavimą tarp VU Archeologijos katedros ir vietos valdžios, nes jau anksčiau katedra buvo pasirašiusi bendradarbiavimo sutartį su Marijampolės miesto taryba bei kraštotyros muziejumi. Svarbiausi šios sutarties punktai numatė mokslinių konferencijų rengimą, bendradarbiavimą vykdant archeologinius tyrimus bei švietėjišką veiklą.

Po paskaitų ir susitikimų su vietos valdžia, miesto savivaldybėje buvo surengtas pokalbis su visuomene „Aktualios archeologijos problemos“. Kalbėta apie archeologijos paminklus, jų tyrimą ir saugojimą. Apie Sūduvos krašto archeologinius tyrimus papasakojo dr. A. Merkevičius, keletą metų tyrinėjantis šį regioną.

Violeta Vasiliauskienė

AUTORIŲ ADRESAI

AUSCHRIFTEN DER VERFASSEN

ADDRESSES OF THE AUTHORS

Audrius Astrauskas
Vilniaus universitetas
Archeologijos katedra
Universiteto g. 7
2734 Vilnius

Aleksiejus Luchtanas
Vilniaus universitetas
Archeologijos katedra
Universiteto g. 7
2734 Vilnius

Rasa Banytė
Vilniaus universitetas
Archeologijos katedra
Universiteto g. 7
2734 Vilnius

Algimantas Merkevičius
Vilniaus universitetas
Archeologijos katedra
Universiteto g. 7
2734 Vilnius

Audronė Bliujienė
Lietuvos dailės muziejus
Didžioji g. 4
2001 Vilnius

Mykolas Michelbertas
Vilniaus universitetas
Archeologijos katedra
Universiteto g. 7
2734 Vilnius

Gražina Gleiznienė
Lietuvos nacionalinis muziejus
Arsenalo g. 1
2001 Vilnius

Wojciech Nowakowski
Uniwersytet Warszawski
Instytut Archeologii
ul. Żwirki i Wigury 97/99
02-089 Warszawa

Maciej Karczewski
Uniwersytet w Białymstoku
Wydział Humanistyczny
Instytut Historii
ul. Liniarskiego 4
15-420 Białystok

Tomas Ostrauskas
Vilniaus universitetas
Archeologijos katedra
Universiteto g. 7
2734 Vilnius

Vytautas Kazakevičius
Lietuvos istorijos institutas
Archeologijos skyrius
Kražių g. 5
2600 Vilnius

Justina Poškienė
Vilniaus universitetas
Archeologijos katedra
Universiteto g. 7
2734 Vilnius

Vladimir Kulakov
Institut Archeologii
Rossijskoj AN
ul. Dm. Uljanova 19
117036 Moskva

Raimondas Vytenis Sidrys
Vilniaus universitetas
Istorijos teorijos ir kultūros istorijos
katedra
Universiteto g. 7
2734 Vilnius

Valdemaras Šimėnas
Vilniaus universitetas
Archeologijos katedra
Universiteto g. 7
2734 Vilnius

Violeta Vasiliauskienė
Vilniaus universitetas
Archeologijos katedra
Universiteto g. 7
2734 Vilnius

AUTORIAMS, RENGIANTIEMS STRAIPSNIS LEIDINIUI *ARCHAEOLOGIA LITUANA*, ŽINOTINA

„Archaeologia Lituana“ redakcijai pristatomi du mašinraščio egzemplioriai. Straipsnių apimtis – iki 2 autorinių lankų. Jie gali būti spausdinti rašomąja mašinėle per 2 intervalus arba kompiuteriu. Šiuo atveju pageidautina pateikti diskelį ir programinės įrangos nuorodą.

Straipsniai spausdinami lietuvių, anglų, vokiečių, rusų kalbomis. Kai straipsnis yra lietuvių kalba, prie jo pridedama santrauka viena iš minėtų užsienio kalbų. Kai straipsnis yra užsienio kalba, pridedama lietuviška santrauka. Iliustracijų pateikiami du perspausdinti tinkami egzemplioriai. Straipsniai skirstytini į skyrius. Leidinio formatas – A4. Literatūros šaltiniai pateikiami tokia tvarka: straipsnio tekste skliaustuose nurodomi autoriaus pavardė, leidinio ar straipsnio leidimo metai,

puslapis ar paveikslas numeris (pavyzdžiui, *Tautavičius, 1996, p. 56, pav. 2:1*). Literatūros sąrašė jau nurodomas leidinio pavadinimas. Pavyzdžiui,

Tautavičius A., 1996. Vidurinis geležies amžius Lietuvoje. Vilnius.

arba

Zabiela G., 1996. V a. kapas Ukmergėje. In: *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1994 ir 1995 metais*. Vilnius, p. 142–143.

Kitos išnašos (pavyzdžiui, nurodančios dirbinio saugojimo vietą, radimo aplinkybes ir panašiai) pateikiamos kiekvieno puslapio apačioje

Archaeologia Lituana redakcija

ARCHAEOLOGIA LITUANA I

Atsakingasis redaktorius prof. habil. dr. *Mykolas Michelbertas*

Redaktorė *Urtė Urbaitė*

Korektorės *Valentina Vitkauskienė, Asta Demšienė*

Viršelio dailininkė *Izolda Maciukaitė*

1999 04 02. 25,2 leidyb. apsk. 1. Užsakymas 65

Išleido Vilniaus universiteto leidykla

Spausdino VU spaustuė

S. Skapo g. 7, 2734 Vilnius

El. paštas: leidykla@leidykla.vu.lt

<http://www.leidykla.vu.lt>